

Právo životního prostředí a pozemkové právo v hledáčku uplynutých (padesáti) let... a trochu i z pohledu budoucí perspektivy

Environmental Law and Land Law from the Perspective
of the Past (Fifty) Years... and in Terms of Future Prospects

Ivana Průchová*

Abstrakt

Príspevok je venovaný vývoji pozemkového práva a práva životného prostredia v podmienkach Právnickej fakulty Masarykovy univerzity (dříve Univerzity Jana Evangelisty Purkyně). A to v oblasti pedagogické a ve stěžejních směrech též vědecko-výzkumné s tím, že zmiňuje i jejich význam pro společenskou praxi. Pozornost je věnována i jejich vzájemným vztahům a jejich roli ve studijním programu oboru právo a právní věda, a to i z pohledu budoucí perspektivy. Zmiňuje představitele těchto oborů a jejich přínos pro jejich rozvoj. Celé pojednání je ovlivněno tím, že se jedná o pohled člověka, který se jimi profesně zabývá téměř 40 let.

Klíčová slova

Právo životního prostředí; pozemkové právo; výuka; studijní program; vědecko-výzkumná činnost, společenská praxe; představitelé; perspektivy.

Abstract

The paper is devoted to the development of Land Law and Environmental Law at the Faculty of Law, Masaryk University (formerly the University of Jan Evangelista Purkyně), in the field of education and of the key aspects of the scientific research mentioning their importance for social practice. Attention is focused to their mutual relations and their role in the Master's degree programme „Law and Legal Science“ from the future perspective as well. The paper mentions the representatives of these legal fields and their contribution to their development. The whole treatise is influenced by the fact that it is the view of a person who has been engaged in these fields of law for almost 40 years.

Keywords

Environmental Law; Land Law; Education; Study Programme; Scientific Research, Social Practice; Representatives; Perspective.

* Doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc., Katedra práva životního prostředí a pozemkového práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Department of Environmental Law and Land Law, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: Ivana.Pruchova@law.muni.cz / ORCID: 0000-0002-3436-7746

Místo úvodu kratičká úvaha k povaze a významu práva životního prostředí a pozemkového práva

Jsou obory, které svojí povahou neodmyslitelně patří jako svébytné a samostatné jak do systému práva, tak i do programů právnického vzdělávání. Každý, kdo kdy uvažoval o profesi právníka, tak nějak a priori věděl, že se při studiu práv postupně ponoří do tajů občanského práva, trestního práva, ústavního práva, správního práva, mezinárodního práva. Pak postupně – v různých vývojových etapách a společenských stadiích vývoje České republiky – přicházel veden svými pedagogy do kontaktu s dalšími právními odvětvími, poznatky z nichž následně ocenil při vlastním výkonu profese právníka – a takovými jsou dle mne právě právo životního prostředí a pozemkové právo. Možná si tak začal pod vlivem aplikační praxe uvědomovat jejich význam. Troufám si ale zároveň říci, že se až tak nezabýval tím, jaké je jejich postavení v systému práva.

Uplynulé dlouhé desítky let existence právnického vzdělávání na Masarykově univerzitě se staly svědky vývoje obsahu studijního programu v oboru právo a právní věda, který byl determinován jak světovými a evropskými trendy, tak i konkrétním společenským a politickým klimatem právě přímo v podmínkách samotné České republiky.

Není ambicí tohoto malého osobního ohlédnutí za 40 lety mého profesního působení na právnické fakultě v Brně filozofovat nad jednotlivými etapami vývoje Právnické fakulty Masarykovy univerzity a nad strukturou studijních programů v nějakém širokém a komplexním pojetí. Ale přece jen se níže zřejmě nevyhnu určitým úvahám o tom, jak se obory, kterými se zabývám, do těchto programů „dostaly“ a jaká je – respektive mohla a měla by být podle mne jejich role ve společenství ostatních studijních oborů. Těmito obory, které jsou již několik desítek let tradovány na právnické fakultě v Brně jako povinné předměty v rámci magisterského i bakalářského studia, je *právo životního prostředí a pozemkové právo*. Jejich mateřským odborným pracovištěm je katedra, která je má oba ve svém názvu – katedra práva životního prostředí a pozemkového práva, jejíž samostatný vznik v roce 1992 je spojen s polistopadovými organizačními a oborovými změnami na celé Právnické fakultě MU. A hned v úvodu je důležité zdůraznit, že tento katedrový model uplatněný na Právnické fakultě MU je originální a ojedinělý v podmínkách celé České republiky a lze jej nesporně označit za „brněnský“. Návazně na tuto informaci si čtenář může položit otázku: „A je to tak ale správně?“ Obratem si na tuto otázku z pohledu svých snad přece jen zřetele hodných letitých zkušeností dovolím odpovědět: „Ano, je to správně.“ A svojí povahou to podle mého mínění představuje nadčasové skloubení vědecké a pedagogické činnosti všech dosavadních i minulých představitelů těchto oborů, zabývajících se společenskými vztahy, jejichž předmětem jsou (na tomto místě velmi zjednodušeně vyjádřeno) v případě pozemkového práva „pozemky“ a v případě práva životního prostředí „životní prostředí“. Jakkoli se může zdát, že není na místě v souvislosti s úvahami o vývoji, současném stavu a perspektivách

práva životního prostředí a pozemkového práva v systému práva a v systému studijních programů na právnické fakultě v Brně na místě nějaké filozofování, mám potřebu vyjádřit to, co sama cítím a co se snažím činit i předmětem diskusí ve výuce, na konferencích, v odborných textech. Tím „cosi“ je skutečnost, že nám všem byl dán dar prožít svoji existenci na planetě Zemi. Jinými slovy vyjádřeno, jsme pozemšťané, a každý metr čtvereční, každý hektar, či co já vím jaké plošné jednotky vyjadřující určitou část zemského povrchu, jsou jedinečné a zároveň nepostradatelné pro život na Zemi. A to samozřejmě i ve vzájemných interakcích nejen s jinými pozemky, ale i s dalšími živými i neživými organismy. Člověk to vše musí a nesporně i chce využívat, ale zároveň musí (a věřme, že uvědoměle i chce) chránit. Napětí mezi různorodými soukromými a veřejnými zájmy při takovém využívání území (složeného z množiny konkrétních pozemků i jejich „okolí“) se tak promítá jak do vztahů, které jsou dominantně pozemkově právní, tak do vztahů environmentálních, v nichž dominuje ochrana životního prostředí jak jako celku, tak jeho jednotlivých složek. Jde o spojené nádoby, kdy právní regulace jedné by měla být v souznění s právní regulací druhých. Komplikovanost vztahu pozemkového práva a práva životního prostředí umocňuje skutečnost, že půda je základní složkou životního prostředí. Možná jsem měla nechat některé z výše uvedených úvah až na později a začít pomaloučku od začátku. Nevadí. Někdy není třeba mnoha slov k vyjádření hlubokého přesvědčení, které jsem právě vyjádřila. A tím přesvědčením – snad čitelným z těch několika desítek slov výše – je sdělení, že právo životního prostředí a pozemkové právo představují neopomenutelné a významné studijní obory, kterým náleží a mělo by i nadále náležet viditelné místo ve studijním programu oboru právo a právní věda, a to v magisterském, bakalářském i doktorském studiu. Jsou to obory, jejichž vědecko-výzkumné rozvíjení hraje významnou roli pro reflexi ve společenské praxi.

Dříve než se budu zabývat nastíněním mezníků, které považuji za klíčové a významné z hlediska vývoje a perspektivy práva životního prostředí a pozemkového práva, považuji za nezbytné zdůraznit, že mojí ambicí není podat úplný a vyčerpávající pohled na vývoj katedry práva životního prostředí a pozemkového práva a ve vztahu k členům a dalším osobám významným pro jejich vývoj a rozvoj rekapitulovat a uvádět úplný jmenovitý výčet jejich publikací (učebnic, skript, monografií, odborných studií a článků) a řešených vědecko-výzkumných úkolů. To vše by mělo být publikováno v monografii *Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity*, částečně v 1., ale zejména ve 2. díle této monografie¹, jejichž autory jsou prof. Ladislav Vojáček, doc. Karel Schelle a doc. Jaromír Tauchen, kteří v pasážích týkajících se kateder včetně katedry práva životního prostředí a pozemkového práva vycházeli z dostupných informací a podkladů zpracovaných členy

1 VOJÁČEK, Ladislav, Jaromír TAUCHEN a Karel SCHELLE. *Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity 1919-2019. 1. díl, 1919-1989*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, 574 s., Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, svazek č. 646. ISBN 978-80-210-9240-2, 2. díl není v době psaní tohoto příspěvku publikován.

kateder. Toto – ve velké míře mým pohledem subjektivně podbarvené pojednání – si klade za cíl být jakýmsi doplňkem k informacím obsaženým ve výše uvedené monografii týkající se Dějin Právnické fakulty MU a snad i malým příspěvkem k eventuálním úvahám o budoucím směřování oborů právo životního prostředí a pozemkové právo v systému rozvoje Právnické fakulty MU jako celku.

1 Jak to všechno začalo

A nyní se musím vrátit na začátek, resp. do období znovuoobnovení Právnické fakulty MU (tehdy ještě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně) v roce 1969. Neboť tehdy to bylo s pozemkovým právem a právem životního prostředí přece jen v rámci studia práv jinak. Pozemkové právo bylo jako povinný předmět vyučováno od samotného znovuzaložení právnické fakulty. Jejím představitelem byl od počátku prof. JUDr. Boleslav Pospíšil, DrSc., který ho postupně rozvíjel jak pedagogicky, tak vědecko-výzkumně. Právo životního prostředí bylo v té době jak v rovině národní, tak nadnárodní ještě „na houbách“ a čekalo na své zrození v návaznosti na postupné uvědomování si lidstva závažnosti environmentálních problémů.

A vzhledem k tomu, že jsem se rozhodla pojmout svůj příspěvek částečně i jako osobní ohlédnutí nad svým skromným příspěvkem k tradování a rozvoji práva životního prostředí a pozemkového práva, mohu uvést, že začátek „mé cesty“ s pozemkovým právem a právem životního prostředí je spojen s obdobím mého studia na právnické fakultě v Brně, tehdy Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, kterými byly roky 1975–1979. Pozemkové právo bylo koncipováno jako jednosemestrové, a to v rámci dvousemestrového předmětu „zemědělskodružstevní a pozemkové právo“. Vyučujícími z řad akademiků byli tehdy ještě doc. Boleslav Pospíšil, CSc., a JUDr. Ing. Milan Pekárek. Jako externí vyučující působila v době mého studia na oboru JUDr. Marie Rohlíčková², která byla na pozici arbitra na tehdejší Státní arbitráži, a JUDr. Ing. Antonín Brzobohatý, právník a lesní inženýr. Předmět byl vybaven skripty jak z pozemkového práva, tak ze zemědělskodružstevního práva. A co právo životního prostředí? Díky moudrosti a hlubokému

2 JUDr. Marie Rohlíčková (narozena v roce 1929) působila na Právnické fakultě MU (dříve UJEP) řadu let. Osobně jsem se s ní setkala jak v seminární výuce, tak se později stala coby externí vyučující mojí kolegyní. Měla jsem s ní možnost konzultovat řadu složitých odpovědnostních pozemkově právních problémů, které se týkaly předmětu mé disertační práce. Vzhledem k tomu, že poznala, jak velmi stojím i o kontakt se společenskou praxí, mi byla na počátku mé profesní kariéry nápomocna při sjednání roční stáže v tehdejší Jednotném zemědělském družstvu Tuřany, kde jsem měla možnost se na právním oddělení a na úseku oddělení pozemkových vztahů zabývat poměrně podrobně i pozemkově právními problémy. Tyto zkušenosti jsem ocenila zejména v polistopadovém období, kdy jsem se poměrně intenzivně věnovala restituční problematice. Pracovně jsme se pak sešly i v polistopadovém období na pozicích asistentek ústavních soudců. JUDr. Marie Rohlíčková působila jako asistentka prof. JUDr. Vladimíra Čermáka. Až v této fázi našich kontaktů jsem se od ní dozvěděla, že byla studentkou právnické fakulty v Brně v době, kdy byla v roce 1950 zrušena. JUDr. Marie Rohlíčková pak studium práv dokončila na Právnické fakultě UK v Praze.

přesvědčení potřebnosti „propašovat“ ke studentovi práv i elementární základy práva životního prostředí, „vymyslel“ tehdejší představitel oboru a vedoucí oddělení zemědělskodružstevního a pozemkového práva na svoji dobu „geniální řešení“. „Propašoval“ do skript z pozemkového práva několik stránek základních právních informací o ochraně životního prostředí.³ V podstatě šlo o výčet základních pojmů, složek životního prostředí a pramenů právní úpravy a jejich základní charakteristiky, které je – byť nedokonale – přece jen nějak i z pohledu tehdejšího českého práva regulovaly. S ucelenou přednáškou na téma Právo životního prostředí v systému českého práva jsem se pak setkala – samozřejmě spolu s ostatními kolegy – v závěru studia v rámci tzv. předstátnicové výuky ve 4. ročníku tehdy čtyřletého studia práv. Šlo o přednášky, které probíhaly v budově Lékařské fakulty UJEP (v budově dnešní Fakulty sociálních studií MU) a které se týkaly aktuálních témat. A jedním z přednášejících byl právě tehdejší doc. Boleslav Pospíšil, CSc., který nás svým přesvědčivým, přehledným a srozumitelným způsobem „v kostce“ nutil zamýšlet se nad významem práva životního prostředí. Byl nesporně člověkem, který položil základy vědní disciplíny práva životního prostředí⁴ u nás, a to jak obecně, tak s atributy a specifiky „brněnské“ školy. Bohužel v polovině roku 1981 – tehdy již profesor a doktor věd – Boleslav Pospíšil zemřel ve svých 54 letech. Odešel člověk, který dodával každému konkrétnímu dni na katedře – třeba jen při letmém setkání na chodbě – úplně obyčejný lidský rozměr. Usmál se, popřál hezký den, zvedl občas hlas, použil v konkrétní situaci přirovnání, které se citlivějšího člověka mohlo dotknout jako nepřiměřeně sarkastické. Všech z katedry se jeho úmrtí velmi dotklo. Stalo se tak v době, kdy jsem byla interní aspirantkou na oboru hospodářské právo a mým školicíkem byl prof. Petr Hajn, DrSc., vedoucí katedry, jejíž součástí bylo mimo jiné právě oddělení zemědělskodružstevního a pozemkového práva. Situaci na tomto oddělení bylo po úmrtí prof. Boleslava Pospíšila, DrSc., určitě možno řešit různými způsoby. A jeden z nich cílil na mne – došlo k tomu, že mi bylo prof. Petrem Hajnem, DrSc., nabídnuto, zda bych neměla chuť se připojit jako asistentka k JUDr. Ing. Milanu Pekárkovi jako nově jmenovanému vedoucímu oddělení zemědělskodružstevního práva a pozemkového práva. Přiznám, že po chvíli váhání jsem se rozhodla tuto nabídku přijmout. Přála jsem si působit v akademickém prostředí a mé disertační téma bylo „Prevence a odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností“, tedy téma velmi úzce propojené s pozemkovými i environmentálními vztahy. Hlavním důvodem pro pochybování o tom, zda nabídku přijmout, byly obavy z toho, abych nepřišla o možnost dalšího odborného a lidského vlivu na moji osobu ze strany prof. Petra Hajna, DrSc. Jak se však

3 Viz blíže POSPÍŠIL, Boleslav. *Pozemkové právo ČSSR*. Brno: UJEP, 1974, 186 s., s. 131 až 157, HLAVA VI – PRÁVNÍ ÚPRAVA PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. ISBN 55-014-75; a stejně tak tomu bylo ve II. přepracovaném vydání POSPÍŠIL, Boleslav. *Pozemkové právo ČSSR*. 2., přepracované vyd. Brno: UJEP, 1976, 186 s., s. 131 až 157, HLAVA VI – PRÁVNÍ ÚPRAVA PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. ISBN 55-014-75.

4 POSPÍŠIL, Boleslav. *Životní prostředí očima právníka*, 1. vyd. Brno: UJEP, 1981, 293 s. ISBN 55-974-81.

ukázalo v dalších desetiletích, s moudrem, profesionalitou, odborností a lidskostí prof. JUDr. Petra Hajna, DrSc., který mne pro moji akademickou dráhu získal a nadchnul, mám možnost se čas od času setkávat do dneška. A jsem za to hluboce vděčna.

Tohoto rozhodnutí jsem nikdy nezalitovala a naopak v průběhu uplynulých 40 let si uvědomila, že obory práva životního prostředí a pozemkového práva mi byly tak trochu nadneseně vyjádřeno zřejmě nejen souzeny, ale že se staly i mojí „srdeční záležitostí“.

2 Pozemkové právo a právo životního prostředí v období do roku 1989

V době do listopadu 1989 zajišťovali výuku pozemkového práva na PrF MU doc. JUDr. Milan Pekárek, CSc., a JUDr. Ivana Průchová, CSc., a to za pomoci externích učitelů. Systém výuky pozemkového práva nebyl v základních tématech zase až tak výrazně odlišný od současného, ale co bylo výrazně odlišné, byl obsah řady konkrétních institutů, jejichž právní regulace odpovídala tehdejšímu společenskému poměru.⁵ Studenti měli k dispozici skripta z pozemkového práva a pro práci v seminářích Praktikum z pozemkového práva, jejichž autorem byl doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc. Jako vzpomínku na seminární výuku, v níž byly diskutovány se studenty mimo jiné otázky možných dispozic s pozemky tzv. „holých vlastníků“, si dovolím uvést následující příhodu z období cca poloviny osmdesátých let. Studenti se měli v semináři, který jsem vedla, zamyslet nad otázkou, zda by si od „holého vlastníka“, jehož zemědělský pozemek byl v družstevním užívání tehdejšího jednotného zemědělského družstva, měl zájem koupit tyto pozemky s tím, že na trvalosti a bezúplatnosti tohoto užívacího institutu (družstevního užívání) by se nic nezměnilo. Většina studentů (pozn.: ochotných diskutovat) se vyjádřila tak, že by o takové pozemky zájem neměli. Vtom se v závěru diskuse „probudil“ jeden ze studentů (mj. kromě toho, že studoval právo, byl i reprezentantem České republiky ve sportu a velmi často jezdil s reprezentací do zahraničí), který jinak o to, co se ve výuce pozemkového práva děje, neprojevoval žádný velký zájem. Tentokrát velmi zřetelně a jednoznačně projevil názor, že by si takové pozemky zcela určitě koupil. A dříve než jsem ho mohla vyzvat, aby svůj názor odůvodnil, se na něho obrátila jedna z jeho spolužaček s otázkou: „A proč? Co bys s nimi dělal?“ A on jí – a vlastně všem přítomným v učebně s určitou přezíravostí v hlase odpověděl: „A co kdyby byl převrat?“... Po listopadu 1989 jsem se pak jednou náhodně s tímto tehdejším studentem, který „věděl své“, potkala – v době tohoto našeho polistopadového setkání byl již aktivním právníkem – a i na tuto příhodu jsme spolu zavzpomínali... Čas od času tuto příhodu i dnešním

⁵ Projevem toho byly jednak pokřivené a deformované vlastnické vztahy k pozemkům, ale i soustava užívacích pozemkových právních institutů, které ve vztahu k pozemkům v soukromém vlastnictví a v užívání tehdejších socialistických organizací odsoudily jejich vlastníky do postavení tzv. holých vlastníků. Není smyslem tohoto ohlédnutí analyzovat komplexně právní pozemkově právní úpravu, hledat její tehdejší zápory či klady, nicméně nelze nezdůraznit to, že právní úprava dokázala „vyprázdnit“ obsah pozemkového vlastnictví vybraných subjektů a narovnání této situace se stalo jedním z ústředních principů pozemkového práva v polistopadového období.

studentům vyprávím, když se při řešení složitých vývojových turbulencí v pozemkové právních vztazích v České republice dostaneme k transformaci a restituci pozemkových vztahů po listopadu 1989. Možná se mýlím – ale zdá se mi, že tak nějak ožijí a dostanou větší chuť proniknout i do nitra právních norem z dob minulých... a tak to má dle mne být.

Právo životního prostředí se dostalo do studijního plánu těsně před listopadem 1989 s názvem „Právní aspekty ochrany životního prostředí“. K dispozici měli studenti publikaci prof. JUDr. Boleslava Pospíšila, DrSc., s názvem *Životní prostředí očima právníka*⁶. Jejich výuku zajišťoval opět doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc., a JUDr. Ivana Průchová, CSc. Oba s nadšením a radostí, že se jim podařilo výuku práv rozšířit o environmentální problematiku. V roce 1988 byla na oddělení přijata na studijní pobyt JUDr. Ilona Jančářová, která se postupně zapojovala do všech odborných aktivit oddělení. Bylo to těsně před listopadem 1989, a tak se odborně jednoznačně nestačila vyprofilovat, ale bylo zjevné, že i ji zajímají všechny obory tradované na oddělení.

3 Pozemkové právo a právo životního prostředí v období po listopadu 1989

Období po listopadu 1989 je dle mne třeba s ohledem na výuku a rozvoj vědy oboru pozemkové právo a právo životního prostředí rozdělit do více etap, a to jak z hlediska věcného, tak personálního. A jsem přesvědčena, že tyto etapy nejsou pro oba tyto obory zcela identické – a níže se pokusím vyjádřit, proč tento názor zastávám.

Nejdříve však považuji za nezbytné zmínit osobnosti, které jsou s obdobím po listopadu spojeny a které se tak podílely – každý svojí měrou – na jejich rozvoji.

V první „etapě“ i nadále zůstal v pozici vedoucího oddělení doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc., který se stal v roce 1992, kdy se oddělení práva životního prostředí a pozemkového práva (které bylo dosud součástí katedry vedené prof. JUDr. Petrem Hajnem, DrSc., která zahrnovala řadu oborů) vyčlenilo a vznikla samostatná katedra s jejím prvním vedoucím.

Na oborech dále už v první polistopadové etapě působila jako odborná asistentka JUDr. Ilona Jančářová. Ta po listopadu 1989 dostala příležitost studia v USA a po návratu domů a na fakultu se – a je možno to dle mne tak formulovat – stala dalším pedagogem, který byl postaven před úkol výukově, odborně i vědecko-výzkumně zvládnout oba obory, jak pozemkové právo, tak právo životního prostředí. Stejně tak tomu bylo u dalších nových posil oboru, odborných asistentů JUDr. Jany Dudové a JUDr. Ing. Josefa Cingroše (který však následně z fakulty odešel do právní praxe) a JUDr. Jany Tkáčikové. K tomu někteří začali postupně buď bezprostředně v polistopadovém období či později rozvíjet v rámci katedry práva životního prostředí a pozemkového práva i povinně

6 POSPÍŠIL, Boleslav. *Životní prostředí očima právníka*. 1. vyd. Brno: UJEP, 1981, 293 s. ISBN 55-974-81.

volitelné předměty (ekopolitika, katastr nemovitostí, oceňování pozemků ochrana spotřebitele, ochrana veřejného zdraví, lesní právo, zemědělské právo, horní právo, ochrana kulturních památek, družstevní právo).

3.1 Pozemkové právo

Vývoj pozemkového práva v polistopadovém období lze dle mne co do věčné etapizace rozdělit na následující období. První je spojeno cca s obdobím 10 až 15 let po listopadu 1989, kdy probíhaly masově procesy restituce, privatizace a transformace vztahů k pozemkům. Ty se samozřejmě týkaly i ostatních nemovitých věcí a vybraných movitých věcí, nicméně změny v pozemkově právních vztazích lze považovat za polistopadovou pozemkovou reformu. Pro tuto první etapu je příznačné i budování novodobého katastru nemovitostí a postupná rešerše předlistopadových předpisů upravujících vztahy k pozemkům. V této první etapě si dovoluji tvrdit, nikdo nepochyboval o nutnosti rozvoje pozemkového práva jako pedagogické, vědecké i právní disciplíny.

Pro druhou etapu (jejíž přesný časový mezník oddělující jí od první lze stěží stanovit, neboť transformační změny v pozemkově právních vztazích nebyly ukončeny „k jednomu okamžiku“ a mnohé se co do právního řešení promítají do soudní a právní praxe až do současnosti) byla co do změn v právní úpravě typická snaha o konsolidaci a nastolení optimálních vztahů k pozemkům jak z hlediska soukromoprávního, tak veřejnoprávního. Příkladem budiž např. hledání optimálních mechanismů pro řešení střetů soukromých a veřejných zájmů v procesech podle stavebního zákona, úsilí o zakotvení spravedlivého prostředí pro krajní zásahy do vlastnického práva včetně vyvlastnění pozemků atd. Třetí etapa ve vztahu k pozemkovému právu je dle mne spojena s přípravou rekodifikace soukromého práva. A konečně čtvrtá – současná – s perspektivami pozemkového práva v systému výuky práva obecně a na Právnické fakultě MU zvláště spadá dle mne do období po přijetí občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Jakkoli se může někomu jevit, že na potřebě samostatného tradování pozemkového práva představuje přijetí „nového“ občanského zákoníku nějaký „limitující“ mezník, sama tento názor nesdílím. Argumentace zvažující, zda se pozice pozemkového práva neoslabila návratem české právní úpravy k superficiální zásadě (byť, jak zainteresovaní ví, s řadou výjimek) jsou zřetelně zbytečné, ale dle mne neopodstatněné. Myslím, že je tomu právě naopak. Soukromoprávní a veřejnoprávní souvztažnosti při řešení právního režimu jak každého jednotlivého pozemku, tak jejich uskupení (např. do různorodých ploch či koridorů) jsou natolik komplikované a v právním řádu roztržštěně upravené v celé řadě předpisů, že jedině systematický, soustavný a hluboký vědecko-výzkumný a pedagogický přístup k jejich tradování může být zárukou, aby každý absolvent právnického studia pozemkově právní materii ovládal. Nepopírám, že složité a komplikované je i vymezení vztahu pozemkového práva k jiným právním odvětvím (jak v rámci soukromého, tak veřejného práva), ale tato skutečnost neoslabuje, ale podle mne naopak posiluje můj již několikrát

výše uvedený názor o společenské potřebě (či až nutnosti) vědeckého i pedagogického rozvoje pozemkového práva jako povinného předmětu (i nadále zřejmě jednosemestrového) v rámci studijního oboru právo a právní věda.

3.2 Právo životního prostředí

Právo životního prostředí, resp. jeho vývoj jako vědecké a pedagogické disciplíny a samostatného právního odvětví je rovněž víceetapový. V první etapě po listopadu 1989 zažívalo pochopitelně právo životního prostředí obrovský rozvoj, a to jak z hlediska legislativního, tak z hlediska vědeckého a pedagogického. Na právnické fakultě v Brně mělo už „nachystánu“ půdu pro to, aby se všichni akademici na ní působící mohli postupně zapojit – vedle svého pedagogického působení – i do přípravy legislativy, podílu na tvorbě rozhodování orgánů životního prostředí a rovněž do rozvíjení vědy práva životního prostředí. Rozsáhlost environmentální materie z pohledu práva jednoznačně opodstatnila koncipování předmětu jako povinného a dvousemestrového. Takto je tradováno právo životního prostředí dosud a není důvodu na tom nic měnit. Při vědomí nadnárodních zdrojů a právních pramenů práva životního prostředí byla katedrou od počátku věnována pozornost i mezinárodnímu právu veřejnému, přičemž speciální pozornost této materii věnovala od prvopočátku JUDr. Ilona Jančářová, Ph.D., a to i prostřednictvím svých publikací.⁷

Z hlediska věcného lze druhou etapu rozvoje práva životního prostředí spojit dle mne se vstupem České republiky do Evropské unie, což samozřejmě našlo odraz i v učebnicové a odborné literatuře členů katedry. Konečně za třetí (současnou) etapu rozvoje práva životního prostředí a jeho výuky a vědecko-výzkumného rozvoje na katedře práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty MU je dle mne možno považovat období, kdy se součástí výuky staly vedle povinného dvousemestrového předmětu právo životního prostředí i předměty v rámci programu Sokrates – Erasmus vyučované pro zahraniční studenty: International and Czech Environmental Law a Basics of Environmental Law. Koncepce těchto předmětů a zavedení do výuky je zásluhou doc. JUDr. Ilony Jančářové, Ph.D., která je jejich garantkou a postupně do jejich výuky zapojila další akademiky „nové generace“ – jmenovitě odborné asistenty JUDr. Vojtěcha Vomáčku, Ph.D., LL.M., JUDr. Jakuba Hanáka, Ph.D., Ph.D., JUDr. Dominika Židka, Ph.D., (všichni absolventi doktorského studijního programu správní právo a právo životního prostředí) a připravuje k zapojení další, jmenovitě od ak. roku 2019/2020 nového asistenta Mgr. Jiřího Vodičku (tč. studenta doktorského studijního programu správní právo a právo životního prostředí).

⁷ Na tomto místě lze uvést jmenovitě jednu z prvních významných publikací v této oblasti JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Mezinárodní smlouvy na ochranu životního prostředí – vybrané otázky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 185 s., Acta Universitatis Brunensis Iuridica, sv. 194. ISBN 80-210-1723-6.

Za významnou z hlediska rozvoje práva životního prostředí je třeba považovat skutečnost, že je samostatným rigorózním oborem a doktorským studijním oborem. V těsně polistopadovém období šlo i v případě doktorského studia o samostatný studijní obor, který byl následně spojený a akreditovaný společně s oborem správního práva do podoby doktorského studijního oboru „správní právo a právo životního prostředí“ (jehož absolventy jsou z členů katedry JUDr. Jakub Hanák, Ph.D., Ph.D., JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M., JUDr. Dominik Židek, Ph.D.). Na tomto místě se dle mne sluší uvést i další absolventy těchto studijních programů, protože z mnohých z nich jsou významní právníci působící v různých právnických profesích. Historicky prvním absolventem jednooborového studijního doktorského studia „právo životního prostředí“ je JUDr. Ing. Filip Dienstbier, Ph.D., soudce Nejvyššího správního soudu, dále JUDr. Jaroslav Knotek, Ph.D., právník odboru životního prostředí Krajského úřadu Jihomoravského kraje a člen zkušební komise současného doktorského studijního programu právo a právní věda, JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D., odborná asistentka na katedře práva životního prostředí a pozemkového práva).

Mezi absolventy doktorského studijního programu „správní právo a právo životního prostředí“ patří Mgr. Tomáš Kocourek, Ph.D., soudce Krajského soudu v Praze, Mgr. Lenka Bahýřlová, Ph.D., soudkyně Městského soudu v Praze, Mgr. Marie Poláčková, Ph.D., Mgr. Jitka Večeřová, Ph.D., Mgr. Michaela Konečná, Ph.D. – všechny právničky Kanceláře veřejného ochránce práv, Mgr. Kateřina Švarcová, Ph.D., JUDr. Helena Doležalová, Ph.D., Mgr. Hana Adamová, Ph.D., dříve dlouholetá asistentka Nejvyššího soudu, JUDr. Tomáš Rada, Ph.D., advokát, Mgr. Vendula Zahumenská, Ph.D., věnující se environmentálnímu právu v praxi. Se všemi absolventy doktorského studia je katedra v osobním i odborném kontaktu, byť s každým jednotlivě v různých situacích a pozicích. Pro úplnost je vhodné uvést, že ne všichni přijatí studenti do doktorského studia své studium dokončili. V převážné většině to bylo z důvodů kolizí jejich studijních povinností s pracovními či osobními problémy, které jim neumožnily se zcela soustředit na náročné doktorské studium, které skutečně vyžaduje plné nasazení a k tomu i nadšení pro studovaný obor.

Celý systém výuky katedry práva životního prostředí a pozemkového práva v magisterském studiu – jak bylo naznačeno již výše – je spojen i s výukou povinně volitelných předmětů, které je vhodně doplňují, rozvíjí a dávají prostor pro hlubší pochopení jak jejich vybraných specifik, tak postavení v systému práva. V současné době (řazeno podle abecedy)

jsou jimi: družstevní právo⁸, ekopolitika, horní právo, katastr nemovitostí, lesní právo, oceňování pozemků, ochrana kulturních památek, ochrana spotřebitele, zemědělské právo⁹ a od roku 2017 Letní škola práva životního prostředí. Některé z nich jsou vyučovány výlučně členy katedry, ale na výuce řady z nich se podílí odborníci z jiných kateder i odborníci s praxe, což nesporně přispívá k jejich atraktivitě.

Na tomto místě si dovoluji uvést vybrané odborníky, kteří s katedrou spolupracovali či spolupracují počínaje rokem 1990. Jednou z prvních aktivních spolupracovnic katedry byla JUDr. Drahomíra Pálenská, Ph.D., působící na Ministerstvu životního prostředí, jejíž život bohužel před řadou let předčasně ukončila za plného pracovního nasazení a odborné spolupráce s katedrou práva životního prostředí a pozemkového práva závažná a nevléčitelná nemoc.

Dlouholetým externím spolupracovníkem (jak v minulosti v rámci externí výuky, tak následně na pozici člena oborové komise) je JUDr. PhDr. Jaroslav Chyba, DrSc., který se pravidelně aktivně zúčastňuje i konferencí pořádaných Právnickou fakultou MU, a to sekci v gesci katedry práva životního prostředí a pozemkového práva.

Mezi další externí spolupracovníky katedry patří odborníci z praxe, kteří jsou zapojeni zejména do výuky povinně volitelných předmětů: Ing. Martin Flora, Ph.D., (advokát, vysokoškolský učitel), Mgr. Tomáš Kocourek, Ph.D. (soudce) – v lesním právu, JUDr. Radim Kostík (soudce), JUDr. Alice Sedláková (notářka), Mgr. Filip Schwarzenstein (notářský kandidát), Ing. Naděžda Vitulová (z oblasti katastru nemovitostí) – v katastru nemovitostí; Mgr. Jan Czajkowski (právník Kanceláře veřejného ochránce práv); Ing. Jaroslav Pištěk (Česká inspekce životního prostředí) – v ekopolitice; Mgr. Petr Vaculík – v zemědělském právu; JUDr. Radek Polícar – v ochraně veřejného zdraví; doc. RNDr. Marek Slobodník, CSc., (PřF MU), Mgr. Martin Netoušek, RNDr. Jan Viewegh – v horním právu, JUDr. Olga Svobodová, Ph.D., (Krajský úřad Jihomoravského kraje; odbor

⁸ Je třeba uvést, že katedra zabezpečuje i výuku povinně volitelného předmětu družstevní právo, jehož garantem je doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc., který se mu pedagogicky a odborně věnuje celý svůj profesní život a který jeho existenci v podobě povinně volitelného předmětu v systému výuky na právnické fakultě v Brně uhájil v polistopadovém období po zrušení zemědělskodružstevního práva jako povinného předmětu, v rámci něhož však – a opět díky prof. JUDr. Boleslavu Pospíšilovi, DrSc., byla od pradávna v podmínkách brněnského pojetí vždy věnována pozornost i právní úpravě nezemědělského družstevnictví (bytovému, spotřebnímu a výrobnímu družstevnictví). Blíže se zabývat jeho rozvojem a perspektivami v podmínkách Právnické fakulty Masarykovy univerzity se necítím být v současné době povolána, byť jsem se jím v raném stadiu svého akademického působení zabývala též a v polistopadovém období jsem se věnovala problematice transformace družstev. Posléze jsem cítila, že se chci koncentrovat na právo životního prostředí a pozemkové právo a povinně volitelné předměty s nimi úzce související a právními vztahy v oblasti družstevnictví se již pedagogicky a vědecko-výzkumně nezabývám.

⁹ Prohlubování aktivit v oblasti zemědělského práva vyústilo v roce 2018 k založení oddělení Zemědělského práva, a to jako oddělení katedry Práva životního prostředí a pozemkového práva. Koncepce jeho směřování jak z hlediska věcného, tak personálního je ve stadiu utváření se. S tímto procesem souvisí i vymezení jeho vztahu k právu životního prostředí a pozemkovému právu, ale samozřejmě nejen k nim, neboť právní regulace vztahů v zemědělství zasahuje do celého systému práva.

životního prostředí), Mgr. Jana Cháberová (Česká inspekce životního prostředí), Mgr. Marie Poláčková, Ph.D., a Mgr. Michaela Konečná (právničky Kanceláře veřejného ochránce práv), Mgr. Ing. Ján Bahýľ (advokát) a další odborníci zabývající se environmentální problematikou, kteří jsou garantem předmětu JUDr. Vojtěchem Vomáčkou zapojování do zabezpečení výuky na aktuální témata v Letní škole práva životního prostředí¹⁰. Tendence prohlubování spolupráce s odborníky z právní praxe je v horizontu uplynulých let zjevná a lze očekávat, že i nadále budou jak stávající, tak nově oslovení odborníci svojí měrou spolu se členy katedry přispívat ke kvalitní výuce zajištěním specializovaných témat zejména v magisterském studiu.

Právo životního prostředí je oborem, který nalezl uplatnění i v magisterském navazujícím studiu Veřejná správa (v podobě předmětu Právo životního prostředí pro veřejnou správu) a bakalářském studijním programu Veřejná správa (v podobě předmětu Základy práva životního prostředí). Dále je i modulem v rámci studia LL.M. Nemovitosti a právo. Pozemkové právo a katastr nemovitostí jsou v současné době povinnými a státnicovými předměty ve studijním bakalářském programu Veřejná správa – specializace Katastrální správa.

V souvislosti s bakalářským studiem si dovoluji smutné povzdechnutí nad tím, že v současné době již není na Právnické fakultě MU akreditován bakalářský studijní program se specializací na nemovitosti, jak tomu bylo dříve. Šlo o bakalářskou specializaci Právní vztahy k nemovitostem a katedra práva životního prostředí a pozemkového práva byla jejím garantem. Studijní program pochopitelně obsahoval předměty zajišťované jak katedrou práva životního prostředí a pozemkového práva, tak vícero dalšími katedrami (jmenovitě šlo o katedru právních dějin, katedru právní teorie, katedru občanského práva, katedru správního práva, katedru finančního práva, katedru obchodního práva, katedru mezinárodního a evropského práva). Přiznám, že dodnes jsem nepochopila, proč nebyl aktualizovaný studijní program specializace Právní vztahy k nemovitostem předložen po uplynutí původní akreditace z polistopadového období k další akreditaci. Z hlediska struktury zájemců o toto studium šlo v prvních obdobích zejména o pracovníky z oblasti katastrální správy. Konec konců z jejich podnětu (jmenovitě z podnětu představitelů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního) byl bakalářský program původně koncipován (na jeho tvorbě se významně podílel doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc., a příslušný proděkan, kterým byl tehdy doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc.) a následně úspěšně akreditován. Postupně se jeho studenty staly osoby z jiných oblastí, v nichž bylo/je třeba znát a správně aplikovat právní úpravu týkající se pozemků a ostatních nemovitostí, případně šlo o studenty bezprostředně po maturitě. Je samozřejmě prospěšné, že v současné době alespoň studenti studijního bakalářského oboru Veřejná správa – specializace Katastrální správa mají možnost předměty pozemkové právo a katastr nemovitostí

¹⁰ Blíže k Letní škole práva životního prostředí, která se koná od roku 2017 vždy v září na počátku příslušného akademického roku viz: <http://envi.law.muni.cz/content/cs/letni-skola/> [cit. 5. 9. 2019].

studovat. Je však nezpochybnitelné, že jde o absolventy s cíleným užším uplatněním v oblasti veřejné správy, potažmo katastrální správy. Jsem přesvědčena, že Právnická fakulta MU se tím, že nemá akreditovanou širěji koncipovanou specializaci bakalářského studia, zbavila možnosti vychovávat studenty s touto specializací, kteří by byli absolventy znalými komplexně materie právních vztahů k nemovitostem, v nichž pozemkově právní a environmentální aspekty hrají významnou roli.

Z hlediska personálního je třeba za významný mezník v budování koncepce a dalšího rozvoje katedry práva životního prostředí a pozemkového práva jako celku i jejích jednotlivých oborů považovat období poté, co se vedoucí katedry stala doc. JUDr. Ilona Jančářová, Ph.D. Je třeba zdůraznit, že ve svém přístupu k rozvoji katedry citlivě vychází z tradic a přínosů k rozvoji práva životního prostředí a pozemkového práva, k němuž došlo pod vedením doc. JUDr. Ing. Milana Pekárka, CSc. Ale zároveň je třeba vyzdvihnout to, že doc. JUDr. Ilona Jančářová, Ph.D., ve své roli představitelky těchto oborů aktivně a tvůrčím způsobem přistoupila ke změnám jak v oblasti pedagogické, tak vědecko-výzkumné. Z hlediska personálního začala v okruhu doktorandů vyhledávat další adepty vhodné pro působení v akademické sféře. Tak se k JUDr. Janě Tkáčikové, Ph.D., jejíž školitelkou byla doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc., a JUDr. Jakubu Hanákovi, Ph.D., Ph.D., jehož školitelkou byla doc. JUDr. Ilona Jančářová, Ph.D., a kteří se stali členy katedry ještě v době, kdy byl vedoucím doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc., postupně připojili další. Jmenovitě JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M., jehož školitelkou byla doc. JUDr. Ilona Jančářová, Ph.D., JUDr. Dominik Židek, jehož školitelkou byla doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc., a konečně počínaje akademickým rokem 2019/2020 Mgr. Jiří Vodička, který je tč. doktorandem doc. JUDr. Ilony Jančářové, Ph.D. Jsem přesvědčena, že tento tým je připraven a schopen rozvíjet jak právo životního prostředí, tak pozemkové právo – a to každý tento obor samostatně a oba pak ve vzájemných souvislostech.

4 Vědecko-výzkumná a publikační činnost katedry, spolupráce s praxí

Je nesporné, že kvalitní výuka a působení na studenty se neobejde bez systematické a kvalitní vědecko-výzkumné činnosti konkrétního fakultního pracoviště jako celku i jeho jednotlivých členů. Troufám si tvrdit, že v tomto směru je členy katedry věnována pozornost jak badatelským aktivitám v oblasti práva životního prostředí, tak v oblasti pozemkového práva, resp. mnohdy v jejich vzájemných souvislostech. Jak jsem uvedla v úvodu, není cílem tohoto pojednání následně uvádět jmenovitě u každého člena katedry jeho nosné publikační výstupy, ani uvádět výčet vědecko-výzkumných úkolů. To vše tvoří jednak obsah charakteristiky katedry práva životního prostředí a pozemkového práva v monografii Dějiny právnické fakulty, jednak je dohledatelné

v údajích informačního systému Masarykovy univerzity u jednotlivých akademiků¹¹ a informačních zdrojích, které uvádí minulé i současně vědecko-výzkumné úkoly řešené na Právnické fakultě MU¹². Spíše považuji za významné zdůraznit, že většina členů katedry se v minulosti i v současné době publikačně i badatelsky podílela na řešení témat jak z práva životního prostředí, tak pozemkového práva. Postupně se však dle mne ukazuje, že trend bude zřejmě v budoucnosti takový, že jednotliví členové katedry se budou profilovat publikačně a vědecko-výzkumně v užších specializacích než dosud, aby pak ev. své poznatky ze speciálních oblastí dokázali syntetizovat a vyvodit z nich doporučení pro legislativu, interpretaci a aplikaci nejen „izolovaně“ ve světle konkrétních problémů, ale i pro formulování zobecnujících zásad a principů právní regulace environmentálních a pozemkových vztahů.

Právo životního prostředí, pozemkové právo a povinně volitelné předměty v rámci magisterského studia jsou rozvíjeny nejen prostřednictvím vědecko-výzkumných aktivit členů katedry a doktorandů oboru správní právo a právo životního prostředí se specializací právo životního prostředí, ale i úzkými a četnými vztahy a aktivitami členů katedry v oblasti právní praxe. Jsou jimi zabezpečovány nejen přednášky pro praxi a poskytovány konzultace, ale členové katedry jsou či byli i na pozicích s přímou či zprostředkovanou vazbou na právo životního prostředí a pozemkové právo. Jmenovitě považuji za nezbytné uvést členství doc. JUDr. Ilony Jančářové, Ph.D, ve skupině evropských právníků Avoseta Group, která působí na poli rozvoje práva životního prostředí v EU, a dále její působení na Ministerstvu životního prostředí v legislativní komisi. Též doc. JUDr. Ing. Milan Pekárek, CSc., je dlouholetým členem rozkladové komise Ministerstva životního prostředí, doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc., a JUDr. Jana Dudová působily jako asistentky soudců Ústavního soudu, JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D., spolupracuje mimo jiné s Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským, JUDr. Jakub Hanák, Ph.D., Ph.D., se zapojuje do praxe v oblasti oceňování pozemků, dále konzultačně spolupracuje s Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy, v. v. i., s tím, že na vybraných konzultacích se spolu s ním podílí i doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc., JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M., pracuje

11 Přehled publikací je dohledatelný na dále uvedených adresách: JANČÁŘOVÁ, Ilona: <https://is.muni.cz/auth/osoba/1514#publikace>; PEKÁREK, Milan: <https://is.muni.cz/auth/osoba/762#publikace>; PRŮCHOVÁ, Ivana: <https://is.muni.cz/auth/osoba/1855#publikace>; DUDOVÁ, Jana: <https://is.muni.cz/auth/osoba/96#publikace>; HANÁK, Jakub: <https://is.muni.cz/auth/osoba/jakub.hanak#publikace>; VOMÁČKA, Vojtěch: <https://is.muni.cz/auth/osoba/vomacka#publikace>; TKÁČIKOVÁ, Jana: <https://is.muni.cz/auth/osoba/14747#publikace>; ŽIDEK, Dominik: <https://is.muni.cz/auth/osoba/dominik.zidek#publikace>; VODIČKA, Jiří: <https://is.muni.cz/auth/osoba/jiri.vodicka#publikace> – vše cit. 31. 8. 2019.

12 Viz blíže přehled řešených projektů PrF MU, v rámci něhož jsou uvedeny i všechny výzkumné projekty řešené členy katedry práva životního prostředí a pozemkového práva (GAČR i projekty specifického výzkumu, v nichž členové katedry vystupovali/vystupují buď jako řešitelé a u projektů specifického výzkumu případně jako garanti projektů specifického výzkumu, jejichž řešiteli byli/jsou doktorandi oboru správní právo a právo životního prostředí). Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/content/cs/vyzkum/resene-projekty/>.

jako odborný konzultant pro oblast životního prostředí s Nejvyšším správním soudem a od roku 2012 byl stálým členem expertní skupiny Evropské komise pro přístup veřejnosti k soudní ochraně, JUDr. Dominik Židek, Ph.D., je asistentem soudce Ústavního soudu. Katedra práva životního prostředí, ať už jako celek, tak i její jednotliví členové, se v uplynulých desetiletích podíleli i na konzultacích a přípravě analýz v oblasti legislativy (v posledním období např. v oblasti veřejného stavebního práva co do environmentálních a pozemkověprávních aspektů; dále v oblasti právních vztahů k vodám a právní povaze staveb a dalších zařízení k jejich využívání). A lze předpokládat – a přát si – aby i nadále byla katedra práva životního prostředí a pozemkového práva a jejich představitelé vnímáni odbornou veřejností jako povolání k takovýmto odborným diskusím a konzultacím.

A mám za to, že přístup a vedení týmu členů katedry práva životního prostředí a pozemkového práva vedoucí doc. JUDr. Ilonou Jančářovou, Ph.D., je zárukou takového směřování. Lze právě s ohledem na významné vědecko-výzkumné počiny, účast na vnitrostátních i zahraničních konferencích i spolupráci s ostatními právníckými fakultami v České republice a s vybranými v zahraničí i společenskou praxí očekávat, že katedra práva životního prostředí a pozemkového práva je připravena být přínosnou pro prezentování dalších nových poznatků ve všech oborech, které zajišťuje.

Dovolím si předpovědět, že u odborných asistentů JUDr. Jakuba Hanáka, Ph.D., Ph.D., a JUDr. Vojtěcha Vomáčky, Ph.D., LL.M., lze očekávat jejich brzké směřování k habilitačnímu řízení. Postupem času je jisté bude následovat JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D., a jak půjde čas, i další mladí členové katedry. Za sebe jim k tomu přeji hodně úspěchů, radosti z vědecko-výzkumné práce a entuziasmu při předávání jejich znalostí a zkušeností studentům i zájemcům ze společenské praxe.

A ještě jedno přání si u krátké úvahy o vědecko-výzkumných a publikačních aktivitách a propojení se společenskou praxí členů katedry dovolím vyslovit. Týká se doc. JUDr. Ilony Jančářové, Ph.D. Jsem přesvědčena, že svými dosavadními vědecko-výzkumnými, publikačními a pedagogickými počiny a též úzkou spoluprací s odborníky z oblasti práva životního prostředí na národní i nadnárodní úrovni prokázala, že má velmi dobře nakročeno k tomu, aby z ní byla první brněnská profesorka se specializací právo životního prostředí.

Závěrem

Závěrem se vrátím na začátek. A budu stručná.

Jsem přesvědčena o smysluplnosti a opodstatněnosti budoucího rozvíjení jak práva životního prostředí, tak pozemkového práva jako samostatných povinných předmětů v rámci magisterského studijního programu právo a právní věda na Právnické fakultě MU. Samozřejmě jejich uplatnění i v dalších studijních programech lze jen uvítat a podporit. Jmenovitě jde o další rozvoj a zkvalitnění obsahu doktorského studijního programu správní právo a právo životního prostředí, jehož podklady pro novou akreditaci jsou připravovány tak, aby akreditace úspěšně proběhla a počínaje akademickým rokem

2020/2021 mohlo začít být doktorské studium v nové podobě realizováno. A přát si lze – a katedra je na to odborně i personálně připravena –, aby se výhledově připravila akreditace doktorského studijního programu v angličtině. A tomuto rozvoji všech oborů zajišťovaných katedrou práva životního prostředí přeji, aby respektoval nadnárodní i vnitrostátní právní úpravu, a přístupu těch, kteří se jimi budou zabývat, také přeji, aby se nebáli vycházet i z tradic „brněnské školy“ a dále je rozvíjeli.

Jak bylo uvedeno na začátku tohoto článku, uběhlo letos 40 let od mého absolvování Právnické fakulty MU. Stejný počet let od mého profesního spojení s ní. Viděno 100. výročí Právnické fakulty MU to jsou pouze čtyři desetiny tohoto časového úseku. Viděno zorným úhlem délky aktivní pracovní činnosti průměrného člověka, je to nepředstavitelné maximum, o kterém se mladému člověku na počátku pracovní kariéry ani nesní. Víím, že to tak je. Protože sama jsem se při letošním bilancování a oslavách při příležitosti 100. výročí založení Právnické fakulty MU tohoto čísla lekla. Nemohu proto než poděkovat osudu, že mi bylo umožněno těch 40 let (+ k tomu 4 roky studia) s Právnickou fakultou MU prožít.

To, že jsem určitou dobu (v letech 1993–2001) souběžně s působením na fakultě pracovala jako asistentka ústavních soudců JUDr. Evy Zarembové a prof. JUDr. Vladimíra Čermáka považuji za velmi cennou životní příležitost řešit právní problémy s nezbytností vnímat příběhy osob, které se na Ústavní soud obracely, i s přirozenoprávní perspektivy. Stejně tak se cítím celoživotně ovlivněna osobností mého školitele prof. JUDr. Petra Hajna, DrSc.

A konečně bych ráda vyslovila díky všem studentům, s nimiž jsem měla to štěstí se v životě při svém působení na Právnické fakultě MU potkat... a kteří – byť každý po svém – si do svého profesního života odnesli snad nějakou vzpomínku na právo životního prostředí a pozemkové právo. A vůbec nevádí, že je to třeba někdy ve výuce či při přípravě na ni nebavilo nebo si kladli otázku „proč to mám/máme řešit“? vlastně rozhodující podle mne je, že přemýšleli „proč“ ... a tím byli nuceni se nějak s pozemkověprávními a environmentálními právními problémy vypořádat.

Chci věřit, že výše uvedenými myšlenkami a názory na právo životního prostředí a pozemkové právo jsem třeba napomohla najít odpověď na otázky pokládané fakultní veřejností ohledně budoucí perspektivy práva životního prostředí a pozemkového práva v podmínkách Právnické fakulty MU a naznačila i možný trend v jejich směřování.

Přeji právu životního prostředí i pozemkovému právu (a všem dalším s nimi souvisejícím oborům tradovaným na katedře práva životního prostředí a pozemkového práva), aby mělo i do budoucna díky akademikům, kteří se mu budou věnovat, výbornou kondici a studentům spoustu „tvrdých a zajímavých“ oříšků z říše práva životního prostředí a pozemkového práva, které se jim podaří pod vedením a ve vzájemné kolegiální diskusi s jejich pedagogy rozlousknout... a z tohoto výsledku necht' pak mají jak studenti, tak jejich pedagogové upřímnou radost.